

Sygn. akt V KK 122/22

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,
w sprawie **Ł. T.**,
w przedmiocie stosowania środka zabezpieczającego,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 27 kwietnia 2022 r.,
kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego
od postanowienia Sądu Rejonowego w K.
z dnia 19 maja 2020 r., sygn. akt II Ko (...),

p o s t a n o w i ł:

- 1. uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać
Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego
rozpoznania;**
- 2. kosztami postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K. , postanowieniem z dnia 29 marca 2019 r. sygn. akt II K (...), przyjmując, że Ł. T. dopuścił się czynu zabronionego określonego w art. 190a § 1 k.k. w warunkach zniesionej zdolności rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem określonej w art. 31 § 1 k.k., na podstawie art. 31 § 1 k.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., umorzył postępowanie karne przeciwko podejrzanemu, a następnie – w oparciu o przepisy art. 93a § 1 pkt 2 k.k. art. 93b § 1 k.k. art. 93c pkt 1 k.k., art. 93d § 1 k.k., art. 93f § 1 k.k. – orzekł wobec Ł. T. środek zabezpieczający w postaci terapii, zobowiązując go do stawieństwa w

Szpitalu Specjalistycznym w K. w terminach wyznaczonych przez lekarza psychiatrę i poddania się psychoterapii lub psychoedukacji. Ponadto, na mocy art. 93a § 2 k.k., art. 99 § 1 i 2 k.k. i art. 39 pkt 2b k.k., Sąd Rejonowy w K. orzekł wobec Ł. T. tytułem środka zabezpieczającego zakaz wszelkiego kontaktowania się z pokrzywdzoną W. S. i zbliżania się do niej na odległość mniejszą niż 50 metrów. Orzeczenie to uprawomocniło się z dniem 11 kwietnia 2019 r.

W toku postępowania wykonawczego, Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 19 maja 2020 r., sygn. akt II Ko (...) (II K (...)), na podstawie art. 93a § 1 pkt 2 k.k., art. 93b § 1 i 3 k.k., art. 93c pkt 1 k.k., art. 93d § 1 k.k., art. 93g § 1 k.k. oraz art. 200 § 3b, § 1 i § 2 pkt 1 k.k.w. i art. 204 k.k.w., zmienił orzeczoną wobec Ł. T. w środek zabezpieczający w postaci terapii połączonej z zobowiązaniem do stawiennictwa w Szpitalu Specjalistycznym w K. w terminach wyznaczonych przez lekarza psychiatrę i poddania się psychoterapii lub psychoedukacji i zastosował wobec Ł. T. środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Podstawą merytoryczną tego rozstrzygnięcia było uzyskanie w toku postępowania wykonawczego informacji o tym, że dotychczas stosowane środki zabezpieczające okazały się nieskuteczne, co implikowało konieczność zastosowania surowszego środka w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym, aby w ten sposób zapobiec ponownemu popełnieniu przez podejrzanego czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwości.

Od tego postanowienia kasację na korzyść Ł. T. wniósł Prokurator Generalny, który podniósł zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść postanowienia naruszenia art. 93g § 1 k.k., 93b § 1 zd. drugie k.k. i art. 93b § 3 zd. drugie k.k. w zw. z art. 93b § 5 k.k., polegającego na zmianie orzeczonego postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 29 marca 2019 r. w sprawie o sygn. akt II K (...), wobec podejrzanego Ł. T. środka zabezpieczającego w postaci terapii połączonej z zobowiązaniem do stawiennictwa w wyznaczonym podmiocie leczniczym i poddaniem się psychoterapii lub psychoedukacji i orzeczeniu wobec tego podejrzanego środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, w sytuacji gdy w toku postępowania wykonawczego nie jest możliwym orzeczenie po raz pierwszy środka zabezpieczającego o charakterze izolacyjnym w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, a nadto na orzeczeniu

tego środka zabezpieczającego bez uprzedniego ustalenia, iż popełniony przez podejrzanego czyn z art. 190a § 1 k.k. cechował się znaczną społeczną szkodliwością.

Na podstawie tak sformułowanego zarzutu autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna, co uprawniało do jej rozpoznania na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zgodnie z art. 93b § 3 k.k., środek zabezpieczający i sposób jego wykonywania powinien być odpowiedni do stopnia społecznej szkodliwości czynu zabronionego, który sprawca może popełnić, oraz prawdopodobieństwa jego popełnienia, a także uwzględniać potrzeby i postępy w terapii lub terapii uzależnień. Dlatego też na mocy tego przepisu sąd może zmienić orzeczoną wobec sprawcy środek zabezpieczający lub sposób jego wykonywania, jeżeli poprzednio orzeczoną środek stał się nieodpowiedni lub jego wykonywanie nie jest możliwe. Należy jednak zaznaczyć, że takie uprawnienie sądu nie dotyczy wszystkich środków zabezpieczających określonych w art. 93a § 1 k.k. Zgodnie bowiem z art. 93b § 5 k.k., sąd orzeka pobyt w zakładzie psychiatrycznym tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi. W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (*Dz.U.2015.396*), na mocy której gruntownie znowelizowano rozdz. X Kodeksu karnego, wskazano, że „każdy ze środków określonych w art. 93a k.k., przy zastosowaniu zasad określonych w art. 93b k.k., będzie można zastosować do każdego sprawcy określonego w art. 93c k.k., na czas określony w art. 93d k.k. Wyjątek wprowadzono jedynie w odniesieniu do najsurowszego ze środków, czyli orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym lub innym zakładzie zamkniętym, który będzie można orzec jedynie w konkretnych wypadkach” (*uzasadnienie projektu ustawy, druk sejm. VII.2393*, s. 33). Podkreślono, że art. 93b § 5 k.k. „zawiera zasadę gwarancyjną dotyczącą najsurowszego ze środków zabezpieczających, czyli umieszczenia w zakładzie zamkniętym. Z uwagi na wskazane wyżej systemowe ujęcie środków zabezpieczających w projektowanych przepisach rozdziału X, przepis ten

wprowadza ustawowy wyjątek od reguły pozwalającej stosować każdy środek zabezpieczający określony w art. 93a k.k. wobec każdego sprawcy określonego w art. 93c k.k. Środek izolacyjno-leczniczy, jako najsurowszy i najbardziej ograniczający prawa obywatelskie, będzie można stosować jedynie w wypadkach określonych w ustawie. Wypadki te wskazano w art. 93g k.k. (...)” (*ibidem*, s. 33). Ten ostatni przepis odnosi się tymczasem jedynie do orzekania w fazie jurysdykcyjnej postępowania karnego i rozstrzygania o głównym przedmiocie procesu. Oznacza to, że nie jest możliwe orzeczenie pobytu w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym w toku postępowania wykonawczego na podstawie art. 93b § 3 k.k., albowiem ustawodawca takiej możliwości nie wprowadził, a zgodnie z art. 93b § 5 k.k. wyjątkowość zastosowania środka zabezpieczającego określonego w art. 93a § 1 pkt 4 k.k. uniemożliwia domniemywanie możliwości jego orzeczenia na podstawie ogólnego przepisu kompetencyjnego – art. 93b § 3 k.k., na co wskazuje również sam układ § 3 i następującego po nim § 5 w treści art. 93b k.k. (*argumentum a rubrica*).

Pogląd ten znajduje potwierdzenie we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym podkreślono, że: „sąd orzeka pobyt w zakładzie psychiatrycznym i to tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi (art. 93b § 5 k.k.) zaś Kodeks karny w art. 93g, ściśle określa przypadki, w których Sąd może orzec środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym. Z treści tego ostatniego przepisu wynika, że Sąd orzeka ten środek zabezpieczający jedynie skazując (co przecież może nastąpić tylko w wyroku) sprawcę przestępstw popełnionych w warunkach określonych w art. 93g § 2 i § 3 k.k. lub umarżając postępowanie wobec sprawcy, co do którego umorzono postępowanie z powodu niepoczytalności. Zważywszy nadto na treść art. 93d k.k. (w powiązaniu z art. 199a § 1 k.k.w. stanowiącym, że w postępowaniu wykonawczym Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji jest właściwy do orzekania w przedmiocie środków zabezpieczających, ale na zasadach określonych w przepisach Kodeksu karnego regulujących ich stosowanie), należy stwierdzić, że orzeczenie środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym następuje wyłącznie przy wyrokowaniu, natomiast o pozostałych środkach zabezpieczających tj. wymienionych w art. 93a § 1 pkt 1-3 k.k. sąd może orzec również na etapie

postępowania wykonawczego” (*postanowienie SN z dnia 14 maja 2021 r., III KK 104/21, LEX nr 3175595; zob. też: postanowienia SN z dnia 11 czerwca 2021 r., IV KK 227/21, OSNK 2021/10/38, LEX nr 3241916 oraz z dnia 7 września 2021 r., IV KK 398/21, niepubl.*).

W świetle powyższego stanowiska nie budzi wątpliwości to, że Sąd Rejonowy w K. dopuścił się rażącej obrazy art. 93b § 5 k.k. w zw. z art. 93g § 1 k.k. i art. 93b § 3 k.k. zd. drugie, której konsekwencją była nieuprawniona zamiana stosowanego wobec Ł. T. środka zabezpieczającego na umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Konieczne stało się zatem uchylene zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd Rejonowy ponownie rozważy potrzebę zamiany stosowanego wobec Ł. T. środka zabezpieczającego w świetle zasady konieczności i proporcjonalności, mając na uwadze powyższe zapatrywanie prawne.

Z tych względów orzeczono jak w postanowieniu.